Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

23.9.2025

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin tehtävät muutokset ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Lakiin tehtävien muutosten osalta on turvattava se, etteivät ne vaaranna hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Lisäksi on huolehdittava siitä, että määriteltyjen tehtävien kustannukset korvataan hyvinvointialueille todellisten kustannusten mukaisesti.

53 a §
Virka-apu Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Pohjois-Atlantin liitolle

Pykälässä on hyvin huomioitu poikkeusolojen lisäksi normaaliolojen häiriötilanteet.

Virka-avun antaminen ei saa vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Nykyisellä rahoitustasolla hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitaminen on normaalioloissakin haastavaa.

Kustannusten periminen takaisin virka-apua pyytäneeltä on kirjoitettu laveasti. Tulkinnanvaraista on, milloin virka-avun on katsottu sitovan suuria voimavaroja tai sen katsotaan pitkittyneen siten, että siitä katsotaan aiheutuneen hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia.

Hyvinvointialue voi päättää toiminnan muuttumisesta maksulliseksi ja korvauksen perimisestä neuvoteltuaan asiasta virka-apua pyytäneen tahon kanssa. Tulisi miettiä, pitäisikö kohtaa tarkentaa siten, että miten toimitaan, jos neuvottelu ei johda yksimielisyyteen korvausten perimisestä takaisin ja tarkoitetaanko neuvottelulla kuulemista.

53 b §
Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyö

Esityksen mukaan hyvinvointialue olisi velvollinen varautumaan poikkeusoloihin laissa määritellyin tavoin, kuitenkin siten, että hyvinvointialuekohtainen varautuminen määriteltäisiin valtioneuvoston päätöksellä. Valtioneuvoston päätös valmisteltaisiin siten, että se perustuisi Puolustusvoimien tosiasiallisiin tarpeisiin.

Jotta varautumiseen kohdennettava rahoitus saadaan hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti varautumisessa tulee kuulla hyvinvointialueita. Esityksessä mainitun mukaisesti varautumisen taso ja tarpeet vaihtelevat hyvinvointialueittain, joka tulee myös huomioida.

Haasteet 53 b §:n velvollisuuksien toteuttamiseksi ovat suuret.

1) turvaamalla ja suojaamalla kriittisiä terveydenhuollon toimitiloja huomioiden myös alueen väestön tarve;
2) mahdollistamalla kriittisten terveydenhuollon toimintojen siirrettävyys niiden suojaamiseksi;
3) ylläpitämällä normaaliolojen tason ylittäviä ensihoidon resursseja;
4) turvaamalla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessään määrittelemä materiaalisen varautumisen taso lääkkeissä, hoitotarvikkeissa ja lääkinnällisissä laitteissa
5) muulla kansallisesti puolustusvoimien ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä välttämättömäksi arvioimalla tavalla.

Terveydenhuollon varapaikkojen käyttöönotto ja toimintojen hajauttaminen poikkeusoloissa on vaikeaa, kun nykyisessä taloudellisessa tilanteessa palveluverkkoa on jouduttu ja joudutaan supistamaan. Yksikköjä on lakkautettu. Mahdollisina poikkeusolojen varapaikkoina käytettäviä tiloja ja toimintoja on jouduttu sulkemaan.

Varmuusvarastoinnin lähtökohtana tulisi olla, että sen osalta sovittaisiin mitä materiaalia ja kuinka paljon on tarkoituksenmukaista varastoida hyvinvointialueella, yhteistyöalueella ja kansallisesti, huomioiden Huoltovarmuuskeskuksen rooli. Hyvinvointialueiden tulisi ensisijaisesti kasvattaa puskuria sellaisen materiaalin osalta, jonka kierto voidaan toteuttaa järkevästi. Yhteistyöaluetasoisesti sovittaisiin varmuusvarastoinnin osalta niin ettei jokainen hyvinvointialue varastoi samoja materiaaleja, joiden tarve ja kierto on vähäisempää. Kansallisesti varastoitaisiin muun muassa sellaista materiaalia, jonka kierto on vähäistä normaaliaikana ja kustannusvaikutuksiltaan merkittävä.

Aiemmin mainittujen varautumisvelvoitteiden lisäksi hyvinvointialue on velvollinen osallistumaan valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin määriteltävällä tavalla yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun Puolustusvoimien ja Pohjois-Atlantin liiton kanssa 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi ja tarvittavan osaamisen varmistamiseksi.

Koulutuksen ja harjoittelun aikana myös lakisääteisistä velvollisuuksista tulee huolehtia. Tämä edellyttää erityisesti laajoissa harjoituksissa sijaisten palkkaamista harjoituksiin osallistuvien tilalle.

53 c §
Hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyön rahoitus

Valtion tulee huolehtia siitä, että hyvinvointialueille kohdistetut lisävelvoitteet varautumisen osalta kustannetaan todellisten kustannusten mukaisesti valtion toimesta.

Hyvinvointialueiden tulisi saada mahdollisimman pian tieto siitä, kuinka paljon kukin hyvinvointialue saa rahoitusta, jotta varautumistoimenpiteitä voidaan tosiasiallisesti alkaa toteuttamaan.

Naton suorituskykyvaatimukset tulevat luomaan oman haasteensa. Isäntämaan tuen tarjoaminen Nato-joukoille on haastavaa. Naton suorituskykyvaatimuksiin sisältyy

myös joukkojen lääkinnälle asetettuja vaatimuksia. Nämä vaativat runsaasti resursseja sosiaali- ja terveydenhuollolta.

Heikki Vähäkuopus

turvallisuus- ja riskienhallintajohtaja

Varsinais-Suomen hyvinvointialue